Lausunto
20.5.2022
dnro 293/03.01.01/2022

Kaisa-Maria Kimmel

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan etäkuulemisasiantuntijakutsu 20.5.2022

Kuntaliiton lausunto: HE 48/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja antaa lausunto.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kuluttajansuojalakiin uusi 9 a luku eräistä henkilöön kohdistuvista palveluista.

> Kuntaliitolla ei lähtökohtaisesti ole kommentoitavaa ehdotettuun elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välistä suhdetta sääntelevään kuluttajansuojalain 9 a lukuun.

Kuluttajansuojalakiin ehdotetun 9 a luvun mukaan lukua sovellettaisiin sen 1 §:ssä tarkoitettuihin henkilöön kohdistuviin palveluihin, joita elinkeinonharjoittaja (toimeksisaaja) suorittaa kuluttajan (tilaaja) kanssa tehdyn sopimuksen perusteella. Tällaisia palveluita olisivat elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen perustuen järjestettävät terveys- ja sosiaalipalvelut, varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut, ulkonäköön kohdistuvat palvelut, liikunta- ja muut hyvinvointipalvelut, elämyspalvelut ja vapaa-ajan kurssit, juhla- ja ravintolapalvelut sekä taksiliikenteen palvelut.

Kuluttajalla tarkoitettaisiin lain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua luonnollista henkilöä ja elinkeinonharjoittajalla 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettua luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä. Esityksen mukaan kuluttajasuojalain 1 luvun yleisestä soveltamisalasta johtuen ehdotetut säännökset eivät pääsääntöisesti koskisi julkisyhteisöjen järjestämiä palveluja. Poikkeuksena tästä ovat kuntien, 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut, jotka tuotetaan palvelun järjestäjän antamalla palvelusetelillä ja joihin nykyisinkin sovelletaan kuluttajaoikeuden ja sopimusoikeuden säännöksiä.

Voimassa olevan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan ”palvelusetelin saanut asiakas tekee palvelujen

CC BY ND

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

tuottajan kanssa sopimuksen palvelun antamisesta. Tätä sopimussuhdetta koskevat sopimuksen sisällön mukaan määräytyvät kuluttajaoikeuden ja sopimusoikeuden säännökset ja oikeusperiaatteet. Asiakkaan ja palvelujen tuottajan välistä sopimusta koskevan erimielisyyden saattamisesta kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi säädetään kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa."

Kuntaliitto on lausunnossaan oikeusministeriölle 22.6.2020 (dnro 558/03/2020, Arto Sulonen) esittänyt, että hallituksen esityksen perusteluissa tulisi täsmentää rajanvetoa lakisääteisten palveluiden ja luvun soveltamisalaan kuuluvien palveluiden välillä, koska tämä on olennaisin lain soveltamisalan tulkintaan liittyvä kysymys. Kuntaliitto on esittänyt, että perusteluissa täsmennys voitaisiin toteuttaa esimerkiksi seuraavasti:

> "Kuluttajansuojalain 1 luvun 4 §:n mukaan kuluttajana pidetään luonnollista henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten. Lain 1 luvun 5 §:n mukaan elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittavaksi.
>
> Kuluttajansuojalain soveltamisalaan eivät siten kuuluisi verorahoitteiset lakisääteiset julkiset palvelut, jotka ovat palvelun saajille maksuttomia tai joista palvelun saaja maksaa vain osan lainsäädännön asettamissa rajoissa. Tällaisia palveluja ovat erityisesti lakisääteiset koulutuspalvelut, kirjastopalvelut sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Lakia ei siten sovellettaisi esimerkiksi julkisesti rahoitettuihin varhaiskasvatuspalveluihin eikä perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (714/2018) ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) säädettyyn opetussuunnitelman tai tutkintojen perusteiden mukaiseen koulutukseen ja siihen kuuluviin palveluihin (kuten maksuttomaan ruokailuun). Lakia ei sovellettaisi myöskään yleisistä kirjastoista annetun lain (1429/2016) mukaiseen toimintaan.
>
> Mikäli julkinen sektori järjestää edellä tarkoitettuja verorahoitteisia julkisia palveluja ostopalveluina, kyseiset palvelut eivät kuulu lain soveltamisalaan, koska julkinen sektori ei järjestä kyseisiä palveluita kuluttajasuojalain 1 luvun 5 §:n tarkoittamana elinkeinonharjoittajana eikä palveluiden tuottajan ja palvelun saajan välillä ole sopimussuhdetta. Verorahoitteiset julkiset palvelut kuuluisivat kuitenkin lain soveltamisalaan laissa erikseen säädetyissä tapauksissa, kuten

rahoitettaessa palveluita palvelusetelillä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) mukaisesti.

Verorahoitteisissa lakisääteisissä julkisissa palveluissa asiakkaan asemaa on turvattu hallinnollisin menettelyin. Palvelu ja oikeus palveluun perustuu lakiin ja on tarkkaan säänneltyä. Palveluita koskevia ratkaisuja valmistellaan virkavastuulla, palveluita koskeviin päätöksiin voi usein hakea muutosta valittamalla ja palveluita valvovat yleiset ja erityiset valvontaviranomaiset (kuten OKA, EOA, aluehallintoviranomaiset ja Valvira).

Kuntien kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden sääntely on edellä mainittuja palveluita väljempää, koska näissä palveluissa laki ei sisällä palveluiden käyttäjien asemaa ja oikeuksia koskevia säännöksiä. Esimerkiksi liikuntalain (390/2015), kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (166/2016) ja nuorisolain (1285/2016) mukaan mainittujen lakien mukaisten liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluiden järjestäminen on kunnan tehtävä.

Lähtökohtana on, että kunnan järjestäessä näiden lakien mukaisia tehtäviään kunta ei toimi ammattimaisesti tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen, eikä kuntaa voi siten lähtökohtaisesti pitää kuluttajasuojalain soveltamisalaan kuuluvana elinkeinonharjoittajana.

Liikuntalain 5 §:n mukaan kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Mainitun säännöksen mukaan kunnan hoitaessa näitä tehtäviään kunta ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, ellei niitä toteuteta liiketoiminnallisin tavoin ja perustein.”

Kuntaliiton esittämä täsmennys selkeyttäisi soveltamisalan tulkintaa myös siltä osin, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 § ja 7 §:ssä tarkoitettuun hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen lukeutuvat kuntien ja hyvinvointialueiden järjestämät palvelujen eivät kuulu esitetyn luvun soveltamisalaan.

Kuntaliitto esittää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta huomioisi asian.

Esityksen kohdassa 2.4.2 terveys- ja sosiaalipalvelut todetaan, että osaa terveys- ja sosiaalipalveluja koskevista laeista sovelletaan kaikkiin palveluntarjoajiin siitä riippumatta, ovatko ne julkisyhteisöjä vai yksityisiä. Esitys

sisältää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä sekä potilaan ja sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeuksia koskevan sääntelyn rinnalle palvelun erityispiirteet huomioivat kuluttajansuojalain säännökset.

Muihin luvun soveltamisalaan kuuluviin palveluihin verrattuna sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa kuluttaja voi olla elinkeinon harjoittajaan nähden heikommassa asemassa esimerkiksi tiedon epäsymmetrian tai avuntarpeen takia. Kuntaliitto pitää kunnan tai hyvinvointialueen antamalla palvelusetelillä elinkeinonharjoittajalta palveluja saavan potilaan ja sosiaalihuollon asiakkaan kuluttajansuojan vahvistamista kannatettavana esityksenä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kaisa-Maria Kimmel
Lakimies